

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a kutatási, technológiafejlesztési és demonstrációs tevékenységekre vonatkozó hetedik keretprogram időközi értékelésével foglalkozó szakértői csoport jelentésére, valamint a kockázatmegosztási pénzügyi mechanizmus időközi értékelésével foglalkozó szakértői csoport jelentésére megfogalmazott válasziról

(COM(2011) 52 végleges)

(2011/C 218/16)

Főelőadó: **Gerd WOLF**

2011. február 9-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a kutatási, technológiafejlesztési és demonstrációs tevékenységekre vonatkozó hetedik keretprogram időközi értékelésével foglalkozó szakértői csoport jelentésére, valamint a kockázatmegosztási pénzügyi mechanizmus időközi értékelésével foglalkozó szakértői csoport jelentésére megfogalmazott válasziról

COM(2011) 52 végleges.

Az EGSZB Elnöksége 2011. március 14-én az „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekciót bízta meg a bizottsági munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel (az eljárási szabályzat 20. cikke és 57. cikkének (1) bekezdése alapján) az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2011. május 4–5-én tartott, 471. plenáris ülésén (a május 4-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki Gerd Wolf személyében, továbbá 118 szavazattal 1 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli a szakértői csoport jelentését és teljes mértékben támogatja az abban foglalt ajánlásokat; ezenkívül támogatja az Európai Bizottság közleményében szereplő ezzel kapcsolatos állásfoglalást, és részletesen kifejti véleményét arról.

1.2 A szakértői csoport jelentésére is hivatkozva az EGSZB különösen ajánlja, hogy

— a kutatás és innováció támogatására szolgáló költségvetést emeljék meg az összköltségvetés olyan arányára, amely ténylegesen tükrözi a témának az Európa 2020 stratégiában betöltött, elismert szerepét és súlyát,

— a támogatást azokra a feladatokra összpontosítsák, amelyeknek sikere határokon átnyúló együttműködéstől függ,

— az együttműködésben végzett kutatást tartsák fenn és erősítsék meg,

— nagy infrastruktúrákat vonjanak be a támogatásba,

— nagyobb hangsúlyt kapjon a „kulcsfontosságú alatechnológiák” témája, amelyek nélkül sem a globális verseny kihívásaival, sem a főbb társadalmi témák kezelésével nem tudunk megbirkózni,

— a strukturális alapok és a keretprogram szorosabb kapcsolata révén könnyítsék meg az eddig alulreprezentált tagállamok nagyobb részvételét,

— a program összköltségvetésének legalább 20 %-át bocsássák az Európai Kutatási Tanács által irányított kutatás-fejlesztés rendelkezésére,

— radikálisan egyszerűsítsék az adminisztratív eljárásokat, és fontoljanak meg egy moratóriumot az új eszközökre vonatkozóan.

1.3 Az EGSZB arra kéri a tagállamokat, hogy ténylegesen teljesítsék a „3 %-os köteleességüket”, és haladják is meg ezt a célt, ha gazdaságilag lehetséges.

1.4 A szakértői csoport jelentésében a három kutatási kategóriára használt terminológiára vonatkozóan az EGSZB aggályainak ad hangot a „science for science” fogalmat illetően. Ehelyett a „science for knowledge” fogalom használatát ajánlja.

1.5 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottságnak a kockázatmegosztási pénzügyi mechanizmusról (RSFF) készült szakértői jelentéssel kapcsolatos véleményét. Támogatja a szakértői jelentés értékelését, és úgy véli, hogy az RSFF egy olyan pénzügyi eszköz, amely nagyon hasznos, és ösztönzi az innovációt.

2. Az Európai Bizottság közleménye

2.1 Az Európai Parlament és a Tanács határozatait követően egy külső szakértői csoport időközi értékelést ⁽¹⁾ készített a hetedik kutatási és fejlesztési keretprogramról. A jelentés tíz nagyon egyértelmű és figyelemreméltó ajánlást tartalmazott. Az Európai Bizottság most közleményt terjesztett elő a szakértői jelentésről és az abban szereplő ajánlásokról, melyben választ ad az időközi értékelésben szereplő ajánlásokra is.

Az EGSZB jelen véleménye ezzel a közleménnyel, valamint a szakértői csoport jelentésével és annak ajánlásaival is foglalkozik.

2.2 Az Európai Bizottság közleményében különösen a szakértői csoport jelentésének következő ajánlásaira összpontosít:

- 1) Az európai kutatási térséggel (EKT) és az innovatív Unióval összefüggő célok előreviteléhez létfontosságú a kutatóbázis integrálása.
- 2) A kiváló minőségű kutatási infrastruktúra kialakítása és működtetése.
- 3) A finanszírozás mai szintjét legalábbis meg kell őrizni.
- 4) Kellően differenciált innovációs stratégiára van szükség.
- 5) Az egyszerűsítés területén ugrásszerű javulást kell elérni.
- 6) A hetedik keretprogram és az azt követő programok finanszírozási mechanizmusainak a mostanitól eltérő egyensúlyt kellene kialakítania az alulról felfelé építkező és a felülről lefelé építkező kutatás között.
- 7) Megfontolandó az új eszközök moratóriuma.
- 8) A hetedik keretprogram még hátralévő éveiben további lépéseket kell tenni a nők részvételének növelésére.
- 9) Az alulreprezentált tagállamok fokozottabb részvételének elősegítése érdekében javítani kell a strukturális alapok és a keretprogram közötti kapcsolódásokat.
- 10) A hetedik keretprogram megnyitása a nemzetközi együttműködés előtt.

2.3 Az Európai Bizottság támogatja a szakértői jelentés valamennyi ajánlását, és vállalja, hogy a következő keretprogramban megfelelőképpen figyelembe veszi azokat. Hozzáfűz azonban néhány, többnyire nem számottevő jelentőségű árnyaló és magyarázó megjegyzést, illetve értelmezést.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB felismeri, hogy a szakértői csoport jelentése és az Európai Bizottság közleményében rá adott válasz képezi alapját a zöld könyvnek, ⁽²⁾ amelyben az Európai Bizottság ismerteti a kutatás és innováció jövőbeli támogatásának alapjait. Ez a két dokumentum tehát fontosabb, mint az időközi jelentések általában.

3.2 Az EGSZB nagy meglepedéssel állapítja meg, hogy a szakértői jelentés említett (2.2. pont) ajánlásainak legtöbbször messzemenően lefedi a korábbi EGSZB-véleményekben már szereplő kijelentéseket, illetve ajánlásokat.

3.3 Az EGSZB a következőképpen válaszol a szakértői jelentés ajánlásaihoz az Európai Bizottság által hozzáfűzött megjegyzésekre:

3.3.1 Az európai kutatási térséggel (EKT) és az innovatív Unióval összefüggő célok előreviteléhez létfontosságú a kutatóbázis integrálása.

Az EGSZB teljes mértékben támogatja a szakértői jelentésben szereplő ezzel kapcsolatos ajánlást, vagyis hogy az uniós támogatásnak olyan témákra kellene összpontosítania, amelyek esetében létfontosságú a kritikus tömeg, és a siker a határokon átnyúló együttműködéstől függ. Az EGSZB véleménye szerint ez elsősorban a sikeres, együttműködés keretében végzett kutatásra igaz, amely kulcsfontosságú, döntő és integráns szerepet tölt be, melyet meg kellene őrizni és fejleszteni kellene.

3.3.2 A kiváló minőségű kutatási infrastruktúra kialakítása és működtetése.

Az EGSZB teljes mértékben egyetért ezzel, amint már korábbi véleményeiben is kifejezte. Mivel a nagyobb infrastruktúrák finanszírozása és működtetése általában meghaladja az egyes tagállamok lehetőségeit, ezek eleget tesznek a 3.3.1. pontban foglalt követelménynek, így kiépítésük és működésük szakaszában megbízható támogatást kell kapniuk az Európai Bizottságtól.

3.3.3 A finanszírozás mai szintjét legalábbis meg kell őrizni.

Míg a szakértői csoport jelentése megállapítja, hogy „az EU-s összköltségvetés hetedik keretprogramra fordított arányát minimumként kell tekinteni”, ami az EGSZB véleménye szerint támogatandó álláspont, az Európai Bizottság közleményében adott válasza defenzívebb álláspontról tanúskodik. Az EGSZB komoly aggodalmának ad hangot ezt a tendenciát illetően; ez ellentmond az EU 2020 stratégiával kapcsolatos minden korábbi politikai kijelentésnek és célkitűzésnek. Az EGSZB ezért sürgeti az Európai Bizottságot és valamennyi érintett politikai döntéshozót, hogy a kutatás és az innováció számára ténylegesen biztosítsák az azt megillető státuszt és súlyt az uniós költségvetésben és az EU 2020 stratégiában.

⁽¹⁾ Elérhető a következő címen: <http://ec.europa.eu/research/evaluations>.

⁽²⁾ COM(2011) 48 végleges.

3.3.4 Kellően differenciált innovációs stratégiára van szükség.

Az EGSZB teljes mértékben egyetért ezzel, és utal INT/545⁽³⁾ és INT/571. sz. véleményére. Az innováció haladást, növekedést, jólétet, szociális biztonságot, nemzetközi versenyképességet eredményez és munkahelyeket teremt. Igényli és támogatja a bizalom és az önbizalom társadalmi légkörét, amely a globális versenyhelyzetet tekintve további haladáshoz és konstruktív dinamikához vezethet. Az innováció virágzásához európai megközelítésre és olyan európai egységes piacra van szükség, ahol az erős K+F keretprogrammal működő európai kutatási térség kulcsszerepet játszik.

3.3.5 Az egyszerűsítés területén ugrásszerű javulást kell elérni.

Az EGSZB teljes mértékben egyetért ezzel, és utal az e témáról szóló véleményére⁽⁴⁾ (bár az ugrásszerű javulás értelemben használt „quantum leap” metafora az adott fizikai fogalom félreértelmezése). A gyakran nagyon eltérő szabályok és eljárások szerint működő különböző részprogramok és azok eszközeinek növekvő száma az EU kutatásfinanszírozásának központi problémájává vált. Ezt a komplexitást fokozzák az egyes tagállamok és a nemzeti szinten működő támogatásnyújtók részben igen eltérő szabályozásai. Ezért radikális egyszerűsítésre van szükség, beleértve a tagállamok szokásos számviteli gyakorlatainak elfogadását.

3.3.6 A hetedik keretprogram és az azt követő programok finanszírozási mechanizmusainak a mostanitól eltérő egyensúlyt kellene kialakítania az alulról felfelé építkező és a felülről lefelé építkező kutatás között.

Helyes, amennyiben ez azt jelenti, hogy az alulról felfelé építkező megközelítésre nagyobb hangsúlyt kell helyezni. Míg a felülről lefelé építkező megközelítések a legfőbb érdekelt stratégiai perspektívájának eredményét képezik a jelenlegi ismeretekből kiindulva, az alulról felfelé építkező megközelítések a kutatás vagy fejlesztés tárgyával közvetlenül foglalkozó kutatók és mérnökök kreativitását használják fel. Az olyan főbb társadalmi kérdések esetében ugyanis, mint például az egészségügy, az éghajlat, az energia vagy a kulcsfontosságú technológiák, a felülről érkező irányelvek mellett nagyobb hangsúlyt kellene helyezni a széles körű tudományos közösségből érkező, alulról felfelé építkező ötletekre és javaslatokra is. „Az innovációs politikai beruházásoknak a munkahelyek strukturális és munkavállalók által kezdeményezett innovációira kellene irányulniuk.”⁽⁵⁾

3.3.7 Megfontolandó az új eszközök moratóriuma.

Helyes, amint már az EGSZB kifejtette több olyan véleményében, amely az egyre több eszköz jelentette problémával foglalkozik; ez közvetlenül vonatkozik a 3.3.5. pontra is. Ha a szakértői jelentés erről szóló egyértelmű kijelentései⁽⁶⁾ nem tekinthetők elegendőnek, a támogatási eszköztárat a felhasználók széles körével együtt felül kellene vizsgálni arra

vonatkozóan, hogy mely eszközök voltak sikeresek, hogy aztán a kevésbé hasznos eszközöket megszüntessék vagy karcsúsítsák.

3.3.8 A hetedik keretprogram még hátralévő éveiben további lépéseket kell tenni a nők részvételének növelésére.

Helyes: először is ehhez arra kell ösztönözni a nőket, hogy nagyobb számban vegyenek részt természettudományos és műszaki felsőoktatásban. Ezenkívül ez a nemek közötti egyenlőség általános kérdésére is vonatkozik a nők szakmai életben való részvételét tekintve. A kutatási és fejlesztési pályákat illetően különös figyelmet kell szentelni a partnerek megfelelő karrierlehetőségeinek („dual career”),⁽⁷⁾ amelyek különösen fontosak a kutatói mobilitást tekintve.

3.3.9 Az alulreprezentált tagállamok fokozottabb részvételének elősegítése érdekében javítani kell a strukturális alapok és a keretprogram közötti kapcsolódásokat.

Helyes: ld. az EGSZB zöld könyvről szóló véleményét is. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság zöld könyvében⁽⁸⁾ erről tett kijelentést: „Világszínvonalat képviselő kiválóság hosszabb távon csak olyan rendszerben létezhet, amelyben az összes kutató hozzáfér a kiválóság eléréséhez szükséges eszközökhöz, és képes versengeni a legjobb helyekért. Ehhez az szükséges, hogy a tagállamok ambiciózus módon korszerűsítsék közfinanszírozású kutatóbázisukra vonatkozó stratégiáikat, és ne fogják vissza a közfinanszírozás mértékét. Az európai uniós finanszírozásnak – a kohéziós politika keretein belül működő alapokat is ideértve – arra kell törekednie, hogy ott és akkor segítse a kiválóság kifejlődését, ahol és amikor az szükséges.”

3.3.10 A hetedik keretprogram megnyitása a nemzetközi együttműködés előtt.

Helyes: az EGSZB már kifejezte támogatását e fontos lépés iránt.⁽⁹⁾ A nemzetközi együttműködés kedvező hatást gyakorol a tudományos és technikai fejlődésre, de a nemzetek közötti megértésre is. El kell ismerni, hogy sok előrelépés történt már ezen a területen. A nemzetközi együttműködés sikere azonban nagymértékben függ az Európai Kutatási Térség vonzerejétől, valamint az európai egyetemek és kutatóintézetek teljesítőképeségétől.

3.4 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottságnak a kockázattal megosztási pénzügyi mechanizmusról (RSFF) készült szakértői jelentéssel kapcsolatos véleményét. Támogatja a szakértői jelentés értékelését, és úgy véli, hogy az RSFF egy olyan pénzügyi eszköz, amely nagyon hasznos, és ösztönzi az innovációt. Ebben az összefüggésben utal a különösen a vállalatok alapításához szükséges kockázati tőkére vonatkozó követelményeire, lásd például az „Innovatív Unió” tárgyban készült véleményének 4.8. pontját.⁽¹⁰⁾

⁽³⁾ HL C 132., 2011.5.3., 39. o. („Innovatív Unió”).

⁽⁴⁾ HL C 48., 2011.2.15., 129. o.

⁽⁵⁾ HL C 132., 2011.5.3., 22. o. („Innovatív munkahelyek”), 2.6. pont.

⁽⁶⁾ Ld. a szakértői csoport jelentését a 4.3. ponttól.

⁽⁷⁾ HL C 110., 2004.4.30., 3. o. (különösen az 5.5.5.2. pont).

⁽⁸⁾ COM (2011) 48 végleges.

⁽⁹⁾ HL C 306., 2009.12.16., 13. o.

⁽¹⁰⁾ HL C 132., 2011.5.3., 39. o. („Innovatív Unió”).

4. Részletes megjegyzések

4.1 Ebben a fejezetben az EGSZB azokat a szempontokat szeretné megemlíteni, amelyek véleménye szerint nem jutnak eléggé kifejezésre az Európai Bizottság közleményében, vagy ahol megjegyzéseket tart szükségesnek a szakértői csoport jelentéséhez.

4.2 Kulcsfontosságú alaptermotechnológiák

Az Európai Bizottság külön közleményt szentelt annak, az EGSZB pedig külön véleményt⁽¹⁾ dolgozott ki arról, hogy a kulcsfontosságú alaptermotechnológiák fejlesztése terén elért vezető szerepnek milyen jelentősége van a globális versenyben. A kulcsfontosságú alaptermotechnológiák fejlesztése és elérhetősége létfontosságú feltétele annak, hogy az európai gazdaság megállja a helyét a globális versenyben, és megoldja a nagy társadalmi kihívásokból eredő feladatokat. Az itt tárgyalt közlemény azonban nem tulajdonít kellő fontosságot ennek a lényeges témának. Az EGSZB ezért nyomatékosan ajánlja, hogy a nyolcadik keretprogram előkészületei során nagyobb hangsúlyt adjanak ennek a témának és nagyobb figyelmet fordítsanak rá.

4.3 Európai Kutatási Tanács

A szakértői jelentés ajánlásai és az arra vonatkozó bizottsági közlemény nem foglalkozik kellő mértékben az Európai Kutatási Tanács által jóváhagyott és irányított „Ötletek” alprogramnak és az annak keretében elvégzett munkák magas szintű normáinak már most felismerhető sikerével. Az EGSZB ezért megismétli azt az ajánlását, hogy ehhez az alprogramhoz a nyolcadik keretprogram összköltségvetésének 20 %-át rendeljék hozzá.

4.4 Terminológia

A nagy kihívások megválaszolásához a szakértői csoport jelentése a következő programszerkezetet javasolja vezérelvként:

— „Science for science – the researchers set the agenda”
[A tudomány a tudományért – a kutatók határozzák meg a menetrendet]

— „Science for competitiveness – industry sets the agenda”
[A tudomány a versenyképességért – az ipar határozza meg a menetrendet]

— „Science for society – civil society actors set the agenda”
[A tudomány a társadalomért – a civil társadalom határozza meg a menetrendet]

Az EGSZB alaposnak és jó választásnak tartja ezeket a címeket; aggályainak ad hangot azonban amiatt, hogy nem felelnek meg az alulról felfelé és a felülről lefelé építkező megközelítés közötti vagy az alapkutatás és az alkalmazott kutatás közötti komplex összefüggésnek. Ennek kapcsán utal INT/571. sz. véleményére, és hangsúlyozni szeretné, hogy valójában nincs „science for science” kutatás, csak „science for knowledge” [tudomány a tudásért]. A szakértői csoport jelentésében felsorolt három kategória inkább azt a kérdést jelöli ki, hogy a tudományos felfedezésektől várható új ismeretek automatikusan lényegesnek és a problémamegoldásban használhatónak tekinthetők-e és milyen mértékben.

4.4.1 Az EGSZB utal az INT/545 sz. véleményében a növekményes és forradalmi innovációkról tett kijelentéseire, amelyekből kiderül, hogy a forradalmi, áttörést jelentő innovációk a múltban nem – vagy csak ritkán – indultak ki a létező ágazatokból, viszont egészen új iparágak és ágazatok létrejöttéhez vezettek.

4.4.2 Az EGSZB ezért azt ajánlja, hogy ezt a terminológiát, bár igen kifejező, gondolják át, hogy ne kerülhessen sor olyan félreértésekre, amelyek rossz döntésekhez és a források hibás elosztásához vezethetnek.

Kelt Brüsszelben, 2011. május 4-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ HL C 48., 2011.2.15., 112. o.